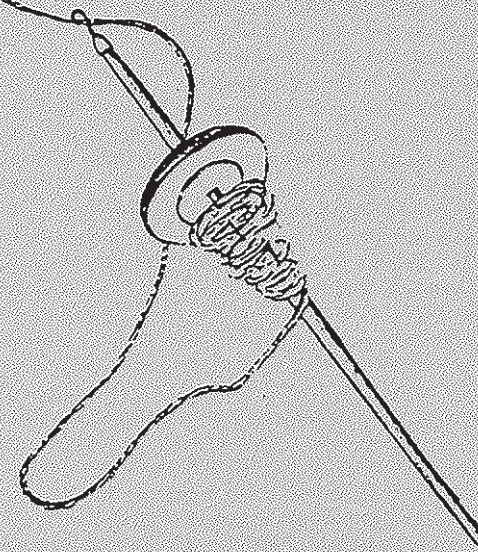

Kvinesdal Historielag

Årsskrift 1995

10. årgang

Innhold:

Regnskap 1994.....	4
Årsmelding.....	5
Aktiviteter 1994.....	6
Aktiviteter 1995.....	7
Vestheia i Kvinesdal.....	9
Heieslåtten.....	15
Et 50-års minne.....	18
Anleggsfolk slik eg hugsar dei.....	20
Minne.....	28
Kampen om lyset.....	29
Fra Lister Lehn Tingbok.....	35
Mestertyven Elias Tønnesen.....	38
Medlemsliste.....	66

«Årsskrift for Kvinesdal Historielag» utgis av Kvinesdal Historielag.
Ansvarlig redaktør Alf Jerstad.
Hefet er trykket hos Horjen Libris, Flekkefjord

Regnskap 1994 for Kvinesdal Historielag

UTGIFTER:		(tilsv. tall 1993)
Årsskrift.....	13.454,-	(11.556,54)
Møter / turer	5.031,50	(7.261,-)
Annonser.....	954,30	(1.169,40)
Porto / kontorutgifter	2.866,-	(2.445,60)
Kontingent Landslaget, Agder Historielag og andre.....	805,-	(1.059,-)
Landsmøte og møter Agder Hist.lag...	770,-	(5.792,-)
Utgifter vedr. okkupasjonshistorien.....	932,90	(400,-)
Utgifter vedr. oldsaksamlingbildene....	144,-	(10.821,-)
Utgifter vedr. postbilder Feda.....		(2.323,-)
Utgifter til skilting bygdeborg.....	976,-	
Diverse.....	400,-	(260,-)
	<u>26.333,70</u>	<u>(43.087,54)</u>
INNETEKTER:		
Tilskudd fra Kulturretaten og Kvinesdal Sparebank.....	15.000,-	(10.000,-)
Medlemskontingenter	17.040,-	(16.945,-)
Salg av årsskrift og annonseinntekter.	3.212,-	(2.535,-)
Salg av Villumsenboka	293,75	(475,-)
Annet salg		(50,-)
Inntekter på turer / møter	5.240,-	(5.164,-)
Mottatt fra Posten vedr. postbildene ...		(2.066,-)
Renter Kv.dal Sparebank.....	467,-	(849,-)
	<u>41.252,75</u>	<u>(38.084,50)</u>
BALANSE:		
	41.252,75	26.333,70
Beholdning 1.1.1994.....	9.382,18	
Balanse.....		<u>24.301,23</u>
	<u>50.639,93</u>	<u>50.639,93</u>
Beholdning 1.1.1995.....	24.301,23	

Kvinesdal 5.1.1995
Anne-Berit Erfjord (sign)
kasserer

Regnskapet er revidert og funnet i orden
Kvinesdal, den 10.01.1995
Sigvald Rob (sign)

Arsmelding for Kvinesdal Historielag 1994.

Styret i 1994 har bestått av:

Leder: Kenneth Trælandshei
Nestleder: Ivar B.Kvinlaug
Sekretær: Arne Tobiasen
Kasserer: Anne-Berit Erfjord
Styremedl.: Karen Sindland, Berit Jortveit og Randi Gullesen Haddeland
Varamedl: Olav Berg Biktjørn og Jens Narvestad

Andre tillitsverv:

Redaktør: Alf Jerstad
Red.nemd: Alf Jerstad, Harald Aamodt, Arentz Håland og Stanley Kvinlaug
Revisor: Sigvald Rob
Valgnernd: Tor Tjørnholm og Svein Jortveit

Historielaget har nå 339 medlemmer. I 1994 er det avholdt sju styremøter. Medlemmer av styret har også vært med i komitéen for innsamling av krigshistorien i Kvinesdal. Denne komitéen har avholdt seks møter.

Vi har i samarbeid med Friskvern arrangert turer i 1994 og laget har planlagt flere turer dette året også. Turene er referert i årsskriftet.

Bygningsvernprisen ble i 1994 tildelt huset til Liv Kvinlog. Denne prisen ble utdelt i Kulturhuset i fjor høst samtidig med utdelingen av Kulturprisen.

Boken om Kvinesdal sin krigshistorie vil bli utgitt dette året. Lars Emanuel Egeland har skrevet boka for Historielaget. Dette har vært et omfattende arbeid for styret. Jeg vil rette en takk til alle som har vært med i denne komitéen og til alle i kommunen som har bidratt med informasjon. Styret er også ansvarlig for arrangementene i kommunen i forbindelse med frigjøringsjubileet 8. mai.

Lysbildeseriene av oldfunnene i Kvinesdal er ferdige og vil bli lagt ut for salg til skolene i Kvinesdal. Dette er lysbilder og faktaopplysninger om de beste oldfunnene som er gjort i kommunen.

Dette er mitt siste år som leder for laget. Jeg vil med dette få takke alle jeg har samarbeidet med i disse sju årene.

Lykke til med videre arbeid i laget.

Røfstad, januar 1995

Kenneth Trælandshei
- leder -

Aktiviteter i Kvinesdal Historielag 1994.

4. mars Årsskriftet for 1994 ferdig.
11. mars Årsmøte og ti-års jubileum. Anna Homme fra Lindesnes Historielag kåserte om rosemaleren Ole Goudsen Versland. Lysbilder fra turene, mat, musikk, utlodning og jubileumshilsener. Ca. 80 personer var med på festmøtet.
13. mars Skitur på Haddelandsheia. Tøft vær og vanskelig føre. Sju entusiaster gikk en kort tur.
23. mars En fra styret møtte på årsmøtet til Agder Historielag i Kristiansand.
17. april Busstur til Hidra. Omvisning på Fedrenes Minne med jubileumsutstilling, Kirkehamn og kirken med alterbilde av Marcellus Førland og tur til Hågåsen m.m. 51 var med i et fint, litt kjølig vær.
12. mai Fottur Feda på gamle post- og hovedveier. Sande, Lindland, Birkeland, Møyland, Raustad til Lervik. 80 gikk tur i et flott vårvær. Mye interessant om mennesker og steder.
11. juni Fottur fra Kloster bratt opp til Liland og Motland, videre til stemmen i Motlandsvannet. Ned om Braudeland og fra Åse ned den gamle Åsekleiva. Ca. 30 var med, fint vær.
17. juli Presteveitur fra Årli mot Hægebostad for tredje gang. Vi gjenreiste varden til minne om Hesten og Sleden i nordenden av Hestvannet. Vel 60 var med, fint vær.
14. august Kyrkjevegen fra Netland om Moland og Solli til Lindeland Bru. Ca. 40 var med i et nytt terreng for mange. Grått vær.
4. september Fottur fra Bjåstøl om Tjellås og ned til Gullestad. Borti mot 50 var med og opplevde flott utsikt og minner fra eldre tider.
5. oktober Bygdeborga på Knodden på Haddeland ble presentert. Kultursjefen var med. Skilt og informasjon er satt opp.
4. november Årets Bygdekveld i samarbeid med Hovedutvalget for Kultur. Stort frammøte og vellykket kveld. Liv Kvinlog fikk Bygningsvernprisen 1994.
29. november Tre fra styret presenterte Kvinesdal Historielag på høstseminaret til Agder Historielag på Birkeland i Aust-Agder.
8. desember Lysbildeserien av gjenstander fra Oldsaksamlingene ble presentert for Hovedutvalget for Undervisning og rektorene.

Turene var i samarbeid med Friskvern i Kvinesdal.

Planlagte aktiviteter i 1995.

24. februar Årsmøte
5. mars Skitur Haddelandsheia
- 6-7-8. mai Frigjøringsjubileum
25. mai Kr.Himmelfartsdag. Fottur og båttur til Sveigenes, Titland m.m.
25. juni På kyrkjeveg i Fjotland. Fra Sandvik/Årstøl til Åsemonen, evt. Fjotland Museum
29. juli Olsok på Mygland. Fottur til noen steder med minner fra krigen og eldre tider. Setting av høystakk.
20. august Fottur Årli - Høge Varen, kjent stevneplass og gamle stier.
- november Bygdekveld med utdeling av priser.

Andre arrangementer kan komme i tillegg. Disse og eventuelle forandringer vil bli annonsert.

Turene er i samarbeid med Friskvern i Kvinesdal.

Anna Homme fra Lindesnes Historielag kåserte om rosemaleren Ole Goudsen Versland på årsmøtet vårt 1994.

På hjul med historien

Sirdalsruta AS og Kvina Bilruter AS fusjonert fra 1. januar 1995.

Sirdal og Gyland

- 1922 Tron Bjunes startet rutebiltrafikk med rute fra Tonstad til Helleland.
- 1924 Rute mellom Gyland og Flekkefjord, som noe senere ble til AS Bilruta Gyland.
- 1929 Øvre Sirdal Kommunale Bilruter AS startet bilrute fra Omlid til Flekkefjord.
- 1931 Tønnes Fossdal startet Fossdals Bilruter.
- 1951 De fire selskapene ble sammensluttet til Sirdal og Gyland Bilruter.
- 1960 Sirdal og Gyland Bilruter ble omdannet til aksjeselskap.
- 1989 Navneendring til Sirdalsruta AS.
- 1994 Jær-Bussen Turistbusser AS, Bryne, ble et heleid datterselskap av Sirdalsruta AS

Kvinesdal.

- 1914 Busselskap stiftet, men oppløst etter 1 år.
- 1920 Reidar Aamodt fikk konsesjon for bussrute Øye - Vatland og Øye - Myra.
- 1925 AS Kvina søker om konsesjon for bussrute Kvinesdal - Flekkefjord.
- 1926 Ola P. Netland fikk konsesjon for rute Netland - Øye og Netland - Flekkefjord.
- 1927 AS Kvina fikk sin første buss.
- 1934 Johannes Reiersen fikk konsesjon for laste-og melkerute Slimestad - Flekkefjord.
- 1951 Selskapene i Kvinesdal går sammen i Kvina Bilruter.

Vår felles historie

- 1993 Kvina Bilruter ble solgt til Kvina Bilruter AS, et heleid datterselskap av Sirdalsruta AS.
- 1995 Sirdalsruta AS og Kvina Bilruter AS ble fusjonert. Selskapet er registrert som Sirdalsruta AS, med Kvina Bilruter som egen avdeling med resultatansvar.

Samarbeid gir styrke! Vi starter 1995 i god form, som et moderne trafikkelskap med gode tradisjoner vest i Vest-Agder og i Rogaland. Velkommen i våre busser!

Hovedkontor, Tonstad ☎ 38 37 01 68. Avdeling Kvina Bilruter, Kvinesdal ☎ 38 35 09 55

Garden Våskeland slik han ligg der i dag

Vestheia i Kvinesdal

Av: E.M. Waaskeland

Vestheia har frå gammal tid høyrte til dalen. Segn og ymse brev fortel at Gullestad og Ytre Egeland åtte til grensa mot Gyland sokn. For vel 100 år sidan var det 11 gardar på Vestheia med samanlagt 17 bruk. Det var Kleven, Våskeland, Rullen, Fundal, Store Solberg, Lille Solberg, Tjellås, Knarvestøl, Røines, Åsen og Loneskar. Ein av dei eldste gardane er Våskeland.

Ludvig Daae fortel i boka si *En Krønike om Kvinesdal* at Våskeland er omtala i eit brev frå 1292, men namnet vart då skrivi Valskardaland. Om det har budd folk tidlegare, veit ein ikkje.

Bestefar min på morsida, Gabriel Salvesen var fødd på Våskeland 27. april 1805. Gabriel og kona hans, Sara Atlaksdatter, hadde tre born: Andreas, mor mi Grete Sofie og Salve.

Far min, Mathias, som var ætta frå Stenslandsfjeld, døydde straks eg var fødd. Eg vaks då opp i heimen mor var komen frå. Gabriel dreiv garden frå han var 18 år gammal i 1823 til 1874.

Han var ikkje berre bonde. Vinterstider heldt han på med bøkkararbeid. Frå fyrst av laga han tønner. Han kjøpte fure i Gylandskogane,

kjørte eller bar buttane heim, kløyvde dei med øks, laga stav og gjurde med hasleband.

Seinare laga han dunkar eller kaggar som dei bruka til flottørar på sildegarna. Det var visst berre 6 - 8 skilling (omlag 20 øre) han fekk for stykket. Men med sparsemd, flid og heimehugnad greidde familien seg godt.

Eldste sonen, Andreas, ynskte ikkje å verte buande på heia. Han byrja med bøkkararbeid på Feda, og seinare kjøpte han seg eit gardsbruk i Refsti. Så vart det den yngste av gutane, Salve, som kom til å drive garden på Våskeland frå 1874 til 1904 då eg tok over. I 1919 flytte eg til Lyngdal, og då vart han med. Han døydde der i 1940, 89 år gammal.

Så spør ein: Var det ikkje nifst å flytte frå ein såvoren gammal ættegard? - Visst var det så. Men når tilhøva ikkje var lagde til rette med veg, skule o.s.b. - kva anna hadde ein då å gjere?

Skal berre nemne eit par døme på vanskar ein kunne møte: Det var fyrste juledag 1899. Veret var ufyse med rennefok og djup snø, så det var ikkje så liketil for ein veikling som eg å taka i veg den dryge halve mila ned til kyrkja. Men best det var, stod beste venen min, Gabriel, der oppe atmed steinen og ropa: «Du må kome, Elias, me skal til kyrkje!» «Ikkje tale om i såvore ver og føre», svara eg.

Men han gav seg ikkje. «Eg skal brøyta for deg», lova han. Og han heldt ord. Var snøfonnene sers djupe, gjekk han på kne og brøytt. Berre eit spørsmål: Kor ofte er me på kne og

brøyter for andre som har det vandare enn oss, t.d. slike som står i arbeid for Guds rike heime og ute?

Eit anna døme som syner kor vri-ent det stundvis kunne vere å kome seg fram der oppe: Eg og syskenbarnet mitt, Sara, hadde vori ein tur til Fjotland. Det var seinhaustes, og då eg kom opp «Kleiva» som brotet heiter, var det kveld og belgmørkt. Heime venta dei på meg.

Kva skulle eg vel gjere? Telefon fanst ikkje. - Jau, eg la på veg, let den 30 år gamle hesten rå seg sjølv og fylgde han. Han var visst ikkje eit steg utfor vegen. Såleis kom eg då vel fram.

I den tida Gabriel og kona hans dreiv gard på Våskeland, heldt dei hjuring. Det galdt å verja buskaper mot skrubben. Ein hjuring heitte Tobias Stølen. Han gjette på Våskeland frå han var 9 til han var 15 år. Siste året gjette han halve tida på grannegarden Fundal, og her skaffa han seg eit lam. Om det var på løna, veit eg ikkje. Det lammet vart han serleg glad i.

Så ein dag han sit og et av nistematen sin og lammet står framføre han og får ein bit med, kjem det farande to skrubbar, ein frå kvar kant. Det slit lammet av midtpå og fer av stad med kvar sin lut.

Fundalsmannen guten hadde fått lammet av mukka. Tobias hadde ikkje vakta det godt nok.

Dagen etter laut mannen gjete sjølv, for Tobias skulle lese for presten. Den dagen tok skrubben to av dei beste sauene. «Mukka no», skjente kona åt saueeigaren.

Ingeborg Waaskeland på 100-års dagen 21/11-85.

Nils Jakobsen på Lille Solberg bygde dei husa som endå står på Våskeland. Han var bonde, tømmermann, snikkar og bygdesmed.

Han var med og bygde Kvinesdal Kyrkje i 1837. Det var han som hogde til stokkane i den vande nova ved preikestolen.

Folk på Vestheia var mykje kristeleg interesserte i min ungdom. Det var då også haldi oppbyggingsmøte av og til, serleg på Kleven, Våskeland og Fundal, og folk møtte godt fram.

Skule var det heller lite av i mi tid, berre 6, sinare 9 veker i året. I dei åra eg gjekk på skule, frå 1888 til 1894 var kyrkjesongar A.T. Tjørnholm lærar. Han var svært dugande. Borna der oppe var mellom dei flinkaste i bygda.

Om det religiøse livet i eldre tid veit eg heller lite. Storparten av det ålmenne folket gjekk til kyrkje, til alters osb. Men verkeleg levande kristentru var nok diverre framand for mange. Likevel fanst det nok av og til sume som hadde vunni fram til fred og fridom.

I presten Bang si tid tok lekmannsrørsla meir til. Presten lika det nok ikkje, men han tolde likevel at bygdefolk heldt møte. Men tilreisande lekpredikantar fekk ikkje lov å tala i kyrkja. Bønehus var det ikkje i bygda den tid.

Det var to ulike lekmannssyn i Kvinesdal. Ei av fylkingane var Hans Liland leiar for. Denne flokken hadde det synet at det var ovmot å seie at ein var frelst.

Ein skulle berre be, lida og strida. Vissa fekk ein ikkje her. Ein laut akte seg vel for å take i mot Guds nådes-tilsegn for tidleg. Og dei som tala måtte framom alt ikkje hjelpe nokon til å «klive over muren».

Dei nyomvende fekk ikkje lov å tale eller vitne. Berre vel røynde kristne kunne taka ordet i samlingane.

Men så fanst sume leiarar som hadde eit ljosare og friare syn. Til denne fylkingen hørde Anthoni Omland, Jakob Slimestad og Johannes Dugan. Desse heldt også oppbyggingsmøte, og sjeler vann fram til frigjering og fred. Johannes reiste elles ei lang tid som «bibelbud».

I åra frametter gjekk det fleire vekkingsbylgjer over bygda. I den tid Lars Oftedal styrde kallet i Hægebostad, var det eit sterkt drag i folk. Mange drog til fots over heia til Hægebostad for å høyre han, og fleire vart vakt. Mellom dei var Johannes Nordhelle som seinare vart ein av leiarane for kristenfolket i Kvinesdal.

Så, i 1893, kom Marcus Jacob Monrad Bie som sokneprest til bygda. Han var ikkje stortalar, men elles ein gild og folkeleg prest med eit varm hjarta for Guds sak. Frå denne tid var alt som nyskapt i Kvinesdal prestegard.

Fru Hedvig Bie var ei kvinne som Guds herlegdom i Jesu Kristi åsyn fekk lyse fram frå. Ho heldt søndagsskule kl. 10 - før høgmesse. Klokka 2 var det møte i prestegarden for kvinner, og seinare på dagen skipa ho og presten ofte til samløper for både kvinner og menn.

Alle laut til bords. Ingen måtte fare fastande heim att korkje til sjel eller lekam.

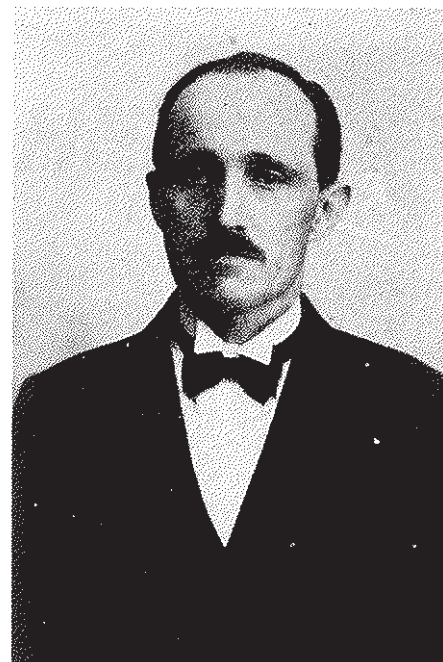
Folk var ikkje vane med slik gjestmilde i prestegarden. Det var fru Bie som fyrst vart merksam på Johan Jerdal sin givnad som predikant og vekkjingstalar. Saman med Andreas Kvinlaug bruka Herren Johan Jerdal til å fremje den store vekkjinga som gjekk over Kvinesdal ikring århundreskiftet.

På Bie og Jerdal si tid var det dei fyrste offentlege bønehusa kom i bruk. Eit av dei fyrste bønehusa var reist på Øye. Det valde ikkje små bølger mellom kristenfolket der ute, for ein stor lut av pengane til å reise det for vart samla inn mellom meir frie vener i U.S.A. og den eldre garde av truande her heime ville at berre lutherske kristne skulle ha lov å bruke det. Slik vart det også, og striden stilna omsider av.

No er det reist fleire bønehus kringom i bygda. Det har gått ikkje så få vekkjingar i dei siste 50 åra. Men då eg flytte frå i 1919, er det sikkert andre som betre enn eg kan greia ut til dømes om vekkjingane ved Ballestad, Foldøen og andre.

Eg skal likevel nemne nokre av dei leiande menn i desse åra: Andreas Hompland og Samuel Toften i Vesterdalen, O. T. Oudal, J. Dugan i Austerdalen, A.T. Tjørnholm, Tønnes Fladen og trekløveret Lars Torjussen, Berent Slimestad og Jens Lindland i Liknes krins.

Lars Torjussen var ingen talar, men ein klårtenkt mann med mykje åndeleg røynsle.

Elias Waaskeland. Bilete teke kring 1927.

Berent hadde ordet i si makt. Når andre tala, måtte ein stundom nøye seg for å fylgje med, men når Berent tala, var ein nøydd til å fylgje med.

Jens Lindland var ein stille, bramfri mann med eit hjarta som brann for Guds sak. Desse tre heldt ofte møte saman, og dei hadde ei sers evne til å leie vakte på rett veg. Også Martin Slimestad og ordførar A. Lindland heldt møte.

Ute på Øye var det Hans Olsen, Ola Olsen, Andreas Jansen og Om. Gusevig som stod føre det kristelege arbeidet.

Etterskrift:

Av: Magne Waaskeland

Etter oppmoding frå historielaget skal eg gje nokre opplysningar om far min, Elias Mathiassen, den siste fastbuande gardeigaren på Våskeland.

Han vart fødd 28.november 1879 på Våskeland, og her vaks han opp. Skuletida i krinsen var på denne tida berre tre veker om våren og tre om hausten.

Dette vart då også all den opplæringa han kom til å få i boklege fag. I 1917 gifte han seg med Ingeborg Vodjusedatter Øie, født 1885. To år etterpå kjøpte han eit lite gardsbruk på Hårekstad i Lyngdal. Det dreiv foreldra mine til 1952 då dei flytte til Helle i Fjotland der eg arbeidde i skulen.

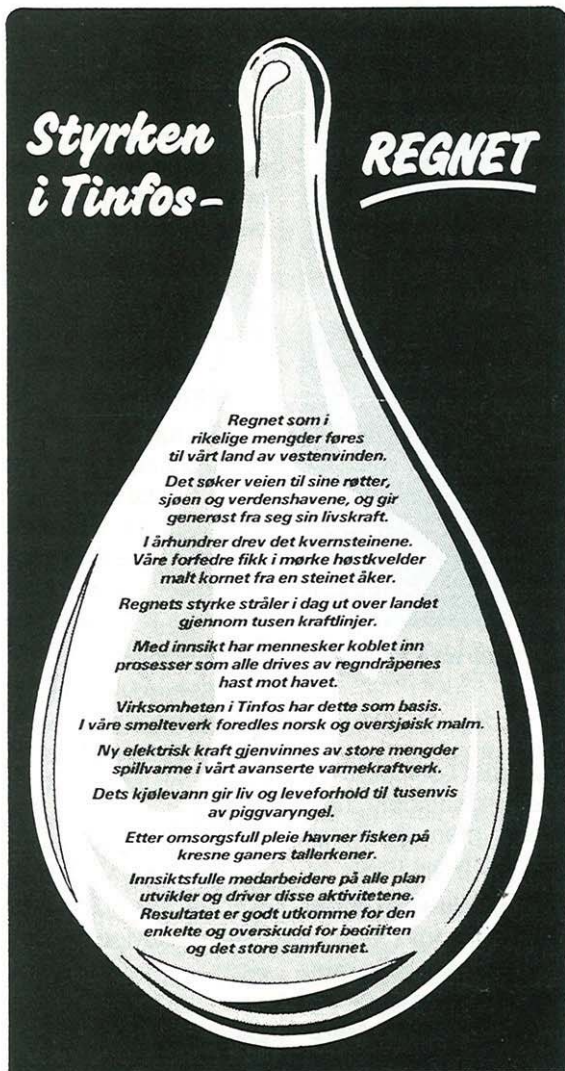
Sidan fylgde dei med meg til ymse kommunar i Rogaland og Vest-Agder. I 1964 vart eg tilsett ved Liknes Skule, og så vende dei saman med meg attende til Kvinesdal. Her vart dei då buande resten av levetida. Far døydd alt i 1965, mor i 1990 - i sitt 105. leveår. Ein kjenner ikkje til at nokon i Kvinesdal har nådd hennar alder.

I Lyngdal var far mykje med i arbeidet for misjon og fråhaldssak. Han var også aktiv i kommunepolitikken. Pennen bruka han flittig gjennom storparten av livet sitt.

Saman med sokneprest Svennevik gav han såleis ut boka Misjonsarbeid i Lyngdal gjennom 100 år.

*Styrken
i Tinfos-*

REGNET

TINFOS

TINFOS JERNVERK A/S

*Regnet som i
rikelige mengder føres
til vårt land av vestenvinden.*

*Det søker veien til sine røtter,
sjøen og verdenshavene, og gir
generøst fra seg sin livskraft.*

*I århundrer drev det kvernsteinene.
Våre forfedre fikk i mørke høstkvelder
malt kornet fra en steinet åker.*

*Regnets styrke stråler i dag ut over landet
gjennom tusen kraftlinjer.*

*Med innsikt har mennesker koblet inn
prosesser som alle drives av regndråpene
hast mot havet.*

*Virksomheten i Tinfos har dette som basis.
I våre smelteverk foredles norsk og oversjøisk malm.*

*Ny elektrisk kraft gjenvinnes av store mengder
spillvarme i vårt avanserte varmekraftverk.*

*Dets kjølevann gir liv og leveforhold til tusenvis
av piggvoryngel.*

*Etter omsorgsfull pleie havner fisken på
kresne ganers tallorkener.*

*Innsiktsfulle medarbeidere på alle plan
utvikler og driver disse aktivitetene.
Resultatet er godt utkomme for den
enkelte og overskudd for beirriten
og det store samfunnet.*

Sverre Stenvik forteller til Harald Aamodt:

HEIESLÅTTEN:

Slåttekaren og rakstejenta har gått heim frå heia for godt. Kjuringen også. Men dei var der lenge.

Me hadde lør å høya i, men sette óg stakkar. Kar og jente skulle slå og høya ein stakk til dagen. Meir blei det ikkje kravt. *Opp i otta du rise*, er det sagt, og det måtte du viss du skulle greia det, og det var ringt på.

Når dei kom på stølen, so var det fyrste dei gjorde å gå rundt å sjå kva slåte som falt te. Det kunne dei som hadde so mykje slåte at dei kunne slå annersslått. Dei som måtte slå same teigane kvart år, for dei var det hardare. Dei som kunne slå annars, kunne velja.

Passeleg tid vil eg seia var i ½ 5 tida om morgonen. Ljåane var slipte om kvelden. Det gjaldt å nytta slåtte-dogga og bli ferdig med slåinga før myggen blei for lei.

Høyet blei raka i hop i kvervla. Dei både raka og bar i hop. Det gjaldt å få store greie kvervla. Det letta arbeidet med sning og høying. Dei rakte vél når dei rakte i hop. Så gjekk me ned på stølsvodden og kokte kaffe og hadde mat, og so trekte me garna som var sette kvelden før.

Middag kokte me om kvelden. Maten var spartansk. Kaffe, brødskive med sukker på eller kanskje litt myssmår eller ramost. So kunne du ta det med ro til 11 - ½ 12 tida, men

so måtte du snu høyet. Ferdig med det so var det å gjera ferdig stakk-plassen. Stod den gamle stonga der, so var det greit. Viss ikkje, måtte du hogga ny.

Ei stakkstong måtte vera meir enn 3 meter lang. Den blei pela ned, og det blei reist stytter nede. Dei styt-tene har eg høyrte dei kalla «hara-labba». Spiker blei ikkje brukt, høyet pressa dei fast. So blei det hogge ris og kvist og lagt i botnen. - Høyet må-te ikkje koma ned i jorda og bli slaie. So fekk du som regel ei lita kvild før høyinga.

Dei som leigde hest til å kjøra heim høyet, passa alltid på å setja so store stakkar at det blei eit godt vinterlass. Eg rekna med 10 byrer til stakken. Ei byr var fire kjemmer. Ei kjemme skulle slåast så stor og fast at ho vog omlag 10 kilo. Ei byr var omlag 40 kilo, 10 byrer omlag 400 kilo,- 2 og eit halvt skippund etter gammal rekning. Eg har prøvt med meir, men det gjekk ikkje. Det blei liggjande høy att.

I 3-tida byrja me med høyinga. Byr for byr blei boren til stakken og sett i ring rundt stakkstonga. Me rakte vél med det same. So når siste byra var boren, låg slåta velraka og fin.

So la du ein ring med kjemmer rundt stonga i omlag 160 i tverrmål, og no kom det vel med om du kunne

Tegning: Steven Treland

kjemmekunsten og bera og setja byra rett frå deg, for då kunne du ta kjemmene rett frå byra. Elles måtte du kjemma om att. So blei det hivd høy inn mot stonga - stonghøyet. Dette høyet måtte jamnast rett over kjemmene. Stonghøyet måtte vera tørt. Kjemmeradene ytst kunne vera mykje råare.

Når stakken var omlag 1 meter høg, kom første stakkeband. Det var småbjørk som var bundne i hop i toppen. Dei blei tvinna rundt stonga og lagde i kross. Endane måtte ikkje stikka ut forbi høyet. Eg kan ikkje gje sikkert tal for dei, det kom an på høgda på stakken, men fire pluss hatteband er rimelig.

So langt du kunne nå opp la du opp høyet med hendene. Stonghøyet heiv du inn mot stonga. Det måtte trøast godt ned og alltid haldast høgare enn kjemmene. Når du ikkje kunne nå opp lenger, so måtte du kjemma små kjemmer og leggja på rivehovudet og slengja opp. Jo stuttare høyet var, jo verre å få det til å balansera og liggja på rivehovudet. Du la riva med tinna opp og pressa kjemmene ned på tinna.

Når stakken var halvsett, byrja du å dra han i hop. Han blei smalare jo høgare han blei. So kom Hattebandet - eit stutt band mest under torvene. Oppå det bandet tok me av det lengste høyet me hadde, og no var det bare kjemma som blei slengd rett inn mot stonga.

Ferdig med det skulle torvene leggjast på. Torvene blei skorne med ljaen. Dei skulle vera so vasstette som mogleg. Var der romegras, skar me dei der. To skulle det vera. Når dei var pålagde, skulle han som var på stakken ned att.

Slik skal det gjerast! Ein hengjer hedga på byretoget på rivehovudet og sender opp. So legg han ein togtamp på kvar side av torvene, tek so i hegda på si side og slepper seg ned. På andre sida står sláttekaren og firer han/henne fint ned.

Ja, so skulle vel stakken vera ferdig? Nei! Stakken skal ståast. Eg trur ikkje det var alle som gjorde det, men det høyrer med til god stakkesetjing. Ein tek riva, vender tinna ut og slår øvste halvdel av stakken inn mot torvene og går rundt.

Ein vender so riva ned og slår stakken inn mot botnen og går rundt då og. Då blir stakken liksom løen. Når so regnet kjem so legg det høyet seg ned og vernar høyet innafor.

Når ein kom og henta heim ein slik stakk om vinteren, var det utruleg lite høy som var skjemt. Nedst på stakken blei det alltid noko. Det blei skove av med øksa og spendt vekk. Det utskjemte høyet kalla me «Jeida».

So samla dei seg på stølsvodden og so blei det kokt mat. Aure var det nok av, og den blei som regel kokt. Jordeple hadde me med. Middag blei det, god mat. So blei det slipt, garn sett og so var dagen endt og me kunne gå i løa og leggja oss.

Det gamle stølshuset var brunne og ikkje noko nytt oppsett. Med tida blei eg med og sette opp eit, det siste som er bygd av rundt tømmer på Haddelandsstølen. Men me sov godt i høyet i den fint bygde løa. Den finaste eg har sett i heia. Den óg brann ned.

Dette er heia i godver eg har skrive om. I den gamle løa på stølsvodden hadde dei skore inn namna sine. Dei skar dei inn når dei kom på stølen og løa var tom. Eit år Gunnleiv og eg kom først på stølen, gjekk Gunnleiv rundt og såg på namna og datoane og so sa han: «No er det meir enn hundre år sidan Haddelendingane har kome so seint på stølen.» Det kunne vel vera rundt 1930.

Brødrene Jerstads Møbel og Trevarefabrikk:

Et 50-års minne

Av: Alf E. Jerstad

I 1928 bygget Daniel og Oscar Jerstad «Brødrene Jerstads Møbel og Trevarefabrikk» i Faret. Bygningen stod mellom nåværende E-18 og Alma Jerstads hus. Som det framgår av navnet, ble det produsert møbler, diverse trevarer og kister.

Bedriften drev også med utlån av servise, tallerkner, asjetter og kopper til forskjellige tilstelninger. I familiens eie finnes ennå noe av dette. Serviset var merket med Brødrene Jerstad i snirklete skrift.

Jeg vil tro det fremdeles finnes en del møbler rundt i bygda, spesielt bord, som er produsert ved denne bedriften. Et spisebord jeg selv har, var bestilt av en ingeniør ved Sørlandsbanen. Han påstod imidlertid da bordet var ferdig at platen ikke var 100% plan, og nektet å gjøre opp for seg. Min far overtok dermed bordet selv, og vi hadde det som spisebord i «bestestua» i mange år.

I forbindelse med rivingen av det gamle kommunehuset i Liknes for noen år siden, kom arkivet for Kvinesdal forsyningsnemnd i krigsårene og de nærmeste påfølgende år fram. En av dem som gjennomgikk materialet før det ble kastet, kom over et gammelt minne fra bedriften og ga det til meg.

Som det framgår er dette en søknad fra Josef Aase datert 3. februar 1942, der han søker om «Anvisning på ny sykkel med gummi».

Daniel og Oscar Jerstad på trappa utenfor trevarefabrikken.

Min far attesterer og stempler søknaden, og skriver at Josef har solgt sin motorsykkel og derfor trenger ny tohjul sykkel for å kunne komme på arbeid fra Åse.

Josef oppgir også at han fra oktober 1940 hverken har søkt om eller fått kjøpt dekk eller slanger. En måneds tid senere innvilger forsyningsnemnda søknaden og godkjenner at han kan kjøpe ny sykkel «påmontert 2 dekk og 2 slanger».

Søknad om anvisning på ny sykkel med gummi.

Undertegnede søker om anvisning på en ny 2-hjul sykkel med 2 dekk og 2 slanger. Jeg har i min besittelse ingen brukbare dekk og ingen brukbare slanger, som kan påmonteres den nye sykkel. 2 dekk og 2 slanger trenges således levert med sykkel. Siden 1. oktober 1940 har jeg hatt i min besittelse ingen sykler, som nu er solgt (overdratt). De andre husstandsmedlemmer har ialt _____ sykler²⁾.

Sykkel skal brukes til Arbeid.

Bøpel: Aase

Arbeidssted/skole: Liknes (Faret)

Avstand en vei: 4 km³⁾

Arbeidstiden er sammenhengende/delt⁴⁾ _____

Andre reisemuligheter⁵⁾ _____

Hvilke kommunikasjoner er tidligere brukt? Mattor sykkel som jeg har solgt.

¹⁾ Strøk det som ikke passer. — ²⁾ Hvis andre husstandsmedlemmer har sykkel, må det medsendes redugjøelse for livom som eier disse og hva de brukes til. — ³⁾ Bortfaller for varetransport, visergulvtyking o. l.

Aase den 3. 2. 1942

Jeg har etter 1. okt. 1940 søkt om og fått kjøpt
0 dekk og 0 slanger.
(Vedlegg overlevert tidligere måltatt kjøpslister.)

Josef Aase
Søkerens underskrift.

Forsyningsnemndas påtegning.

Anvisning gitt på ny sykkel påmontert 2 dekk og 2 slanger. Søknad avstempelt.

Dato 11. 3. 19 42 Nemndas stempel: Kvinesdal Forsyningsnemnd

(Nemnda beholder denne søknad for kontroll ved senere søknader. Inklusiv de her anvisne ringer må sykkel kjøpes i løpet av 2 år fra første søknad ikke anvises mere enn 2 dekk og 2 slanger.)

Disse søknadskortene om forskjellige rasjonerte varer under og etter krigen, er nå ettertraktet av samiere, spesielt de kortene som er stemplet av postverket på de påtrykte frimerkene. De aller fleste kortene ble nemlig levert personlig på forsyningsnemndas kontor.

Da jeg i samarbeid med Lars Emanuel Egeland og komiteen som arbeider med Kvinesdals krigshistorie gjennomgikk årgangene 1940-45 for «Flekkefjordposten» kom jeg i fredagsnummeret 21. januar 1944 over notisen til høyre.

Bedriften kom forøvrig aldri i gang igjen, men det ble reist et lite sagbruk som var i drift til et stykke inn på 50-tallet. Kristen K. Faret hadde på tomte i mange år, men den er nå overtatt av kommunen.

STOR BRANN I KVINESDAL

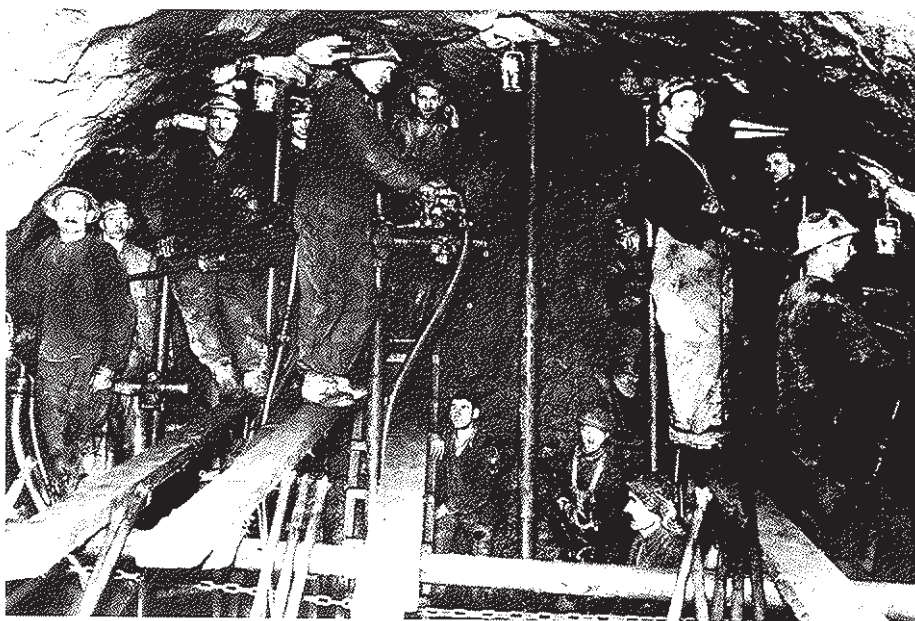
Natt til onsdag utbrøt det brann i Brødr. Jerstads Møbel og Trevarefabrikk i Kvinesdal. Fabrikken var bygget i 1928 og hadde helt moderne maskiner. Ødeleggelsen var total.

Kvinesdal brannvesen var straks på brannstedet, samtidig som Ortskommandanten i Kvinesdal utkommanderte 100 mann som deltok hele tiden i slukningsarbeidet.

Det lykkedes å redde nabobygningen. Brannens årsak er ukjent.

Assuransesummen dekker kun en ganske liten del av verdien, så eierne lider et svært tap. Hertil kommer også stansen ved bedriften. En håndrekning er her absolutt på sin plass.

Man har gått igang med innsamling.

Då Kvinesheitunellen blei bygd:

Anleggsfolk slik eg hugsar dei

Det er så mange anleggsfolk som stend fram i minnet, mennesker eg møtte som barn, eller som vaksen på ymse anlegg. Einskilde hugsar eg godf, på ein måte har eg eit levande bilete av dei.. Med andre er det verre. Dei er liksom blitt borte under vegs, eller eg hugsar dei berre glimtvis.

Av: Ingvold Langemyr

Kanhende var dei ikkje så farge-rike og let ikkje etter seg eit like klårt og varig bilete. Sjølv sagt vil det føre for langt å skrive om alle - eller dei fleste. I så fall ville det bli ei heil bok ut av det. Det må bli med eit lite utval.

Når eg kom i kontakt med mange anleggsfolk alt som barn, hadde vel dette langt på veg sin årsak i at far min var anleggsarbeidar. Han tente til det daglege brødet på ymse jernbane-anlegg, derav fleire år på Sørlandsbanen.

I over 40 år var han med på å bygge jernbanen, ofte under tungt slit og kummerlege tilhøve. Pensjonisttilveret fekk han diverre ikkje oppleve, han gjekk bort 65 år gamal.

Då arbeidet på Sørlandsbanen pågjekk i trettiåra, kom det mange tilreisande til dei ymse anlegg på banen. Berre i samband med Kvinesheitunnelen måtte det vel vere omlag 100 mennesker som hadde arbeidet sitt der.

Det var svært vanskeleg om arbeid på den tida, mange gjekk ledige og fleire hadde lite å greie seg med. Dei som sto for inntak av arbeidarar til anlegget, måtte avvise mange. Ved skiftavløysing møtte fleire ungdomar opp i von om å få eit skift i tilfelle ein eller fleire av dei faste arbeidarane skofta.

Som oftast måtte dei gjere vende-reis. Det høvde likevel at ein og annan fekk eit «reserveskift», som det heitte. På den måten kunne vedkomande med tid og stunder kome seg inn og bli fast på anlegget.

Dei fleste arbeidarane i Kvinesheitunnelen var middelaldrande menn som hadde følgd Sørlandsbanen aust-frå eller hadde vore i arbeid på andre jernbaneanlegg. Mange budde i brak-kene, men det var og fleire som skaffa seg husvere kring i bygda og flytte hit med heile familien.

Det var jamt mange barn i fami-liane i dei åra. Eg hugsar ein - vi kan kalle han Lars - han hadde kone og 6 barn med seg då han flytte til bygda. Etterkvart kom det 2 til, slik at barne-talet vart 8. Nokre av dei var vaksne, men hadde ikkje noko arbeid.

Ein dag var det ein som spurde Lars kva eldste sonen dreiv med. «Jau, det skal eg sei deg», sa Lars, «han er heime og hjelper dei andre».

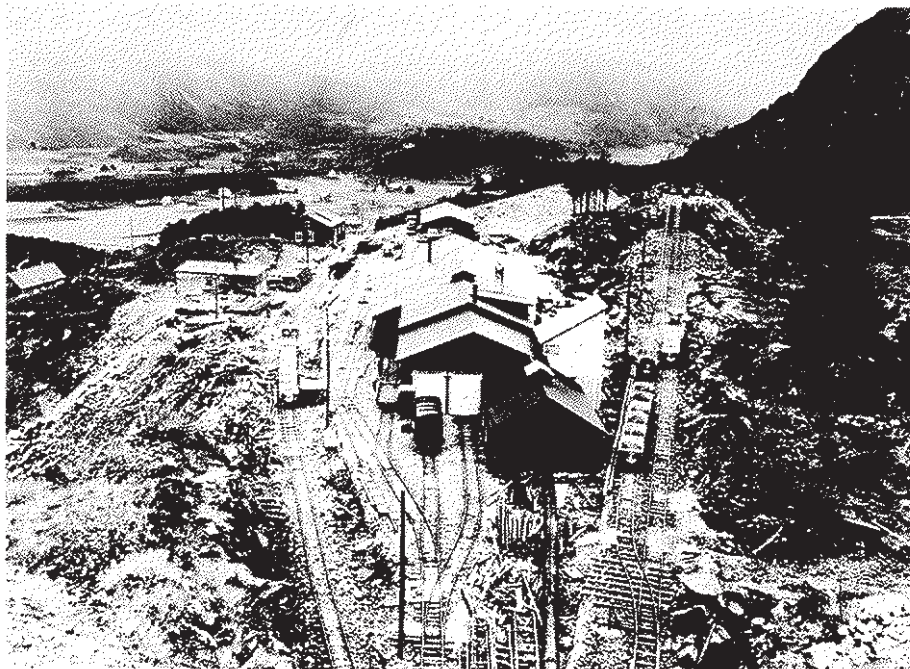
Det kunne vere rom for galgen-humor midt oppi ein slitsam kvardag. Lars var elles kjend for å vere litt treg av seg, han gav seg alltid god tid.

Ein dag sa basen i laget at Lars måtte skunde på å få arbeidet unna. «Det er teknikken og ikkje dumt slit det kjem an på», sa Lars. Kva han meinte med det, er ikkje så godt å seie, men truleg sikta han til at det var ein eller fleire av dei andre som arbeidde på ein tungvint måte.

Mellom dei fastbuande var det nok ein og annan som var skeptisk til desse framande som nå kom til byg-da.

Ei ungjente forelska seg i ein inn-flyttar som arbeidde i tunnelen. Det var ein ung og svært staseleg kar. Mor til jenta var sterkt i mot dette, ja, ho gjekk så langt som å seie, at ho heller ville sjå dottera død enn gift med ein rallar.

Dei to vart likevel gifte, bygde ein gild heim saman og fekk fleire barn. Mannen gjekk bort for nokre år sidan, kona lever framleis, ho er nå over 80 år gamal.

*Frå vestre tunnelåpning, Kvinesheitunnelen. Midt på biletet maskinhusa.
Til høgre ligg pukkverket som knuste steinmassene frå tunnelen.
I bakgrunnen midt på biletet ligg Borghammaren.*

Elles var det mange bygdefolk som gjerne ville leige ut husrom til anleggsfolka. Det var smått med kontantar for dei fleste, og her såg dei ein sjanse til å tene nokre sårt tiltrengte kroner.

Etterkvart vart det etablert eit godt og trygt tilhøve mellom bygdefolk og innflyttarar. Fleire anleggsarbeidarar fann seg kone i bygda, på same måten som bygdegutar fann sine koner blant anleggsfolket. På det viset varj blodet blanda. Kanskje ikkje så galt for eit meir eller mindre isolert bygdesamfunn?

Mellom innflyttarane var det ei som heitte Klara. Ho var tynn og høg-reist, overlippa hang ned på eine sida, truleg etter ein skade ho hadde fått. Klara var fritt-talande, tok snus i nasa og ein støyt 60% sprit rett frå flaska. Ein gong det vart tale om rallarar, sa ho: «Her finst ikkje rallarar lenger, her er for mykje bukseselar og skrå». Ein ekte rallar, meinte ho, bruka berre livjord og snus.

Klara var på ingen måte noko umenneske. Ho var byrg, men rett-skaffen, noko ein ikkje kan seie om alle, korkje den gongen eller i dag.

Ein ekte rallar? Kanskje var Andreas ein av dei. Andreas var gudbrandsdøl, født i 1891. Gudbrandsdialekten hadde han ikkje heilt lagt av, men det var ikkje alltid lett å høyre at han var gudbrandsdøl når han tala slik til vanleg. Det høvde jamvel at han bruka eit og anna svensk uttrykk, helst når han kom i diskusjon om arbeidsmetodar o.l. - eller når han var «litt på ein kant», som det heiter.

Andreas røykte ikkje, men bruka snus. «Røyken er farlig for brystet», sa han. At også snusen kunne ha sine skadeverknader, nemnde han ikkje. Men det med røyken? Der var nok Andreas føre si tid.

Andreas tok ein rus ein gong i blant. Da kunne han vere nokså uryddig. Hatten stod gjerne på snei, buksa hang godt nedforbi livet og snusranda var synleg i båe munnvikane.

Ein dag Andreas hadde vore på ein helgerangel, hadde kona koka mjøikegraut. Grauten høvde ikkje for Andreas just da. Han skuva graut-tallerkenen mot veggen og sa til kona: «Tykkjer du dette er mat for ein rallar?» Elles var det nok kona som styrde og stelde i huset og som tok sine avgjerder - uansett kva Andreas sa eller meinte.

Andreas var friluftsmenneske og lika godt å gå på jakt. Mykje av fritida hadde han i skogane kringom Moi i Kvinesdal. Ein dag han kom ned til bygda etter ein jakttur, var det nokre ungdommar som ville vite om han hadde skote noko. «Jau, eg fekk då ein tiur», sa han. Bror min, som den gongen var 12-13 år gamal, var nyfiken og ville gjerne sjå tiuren.

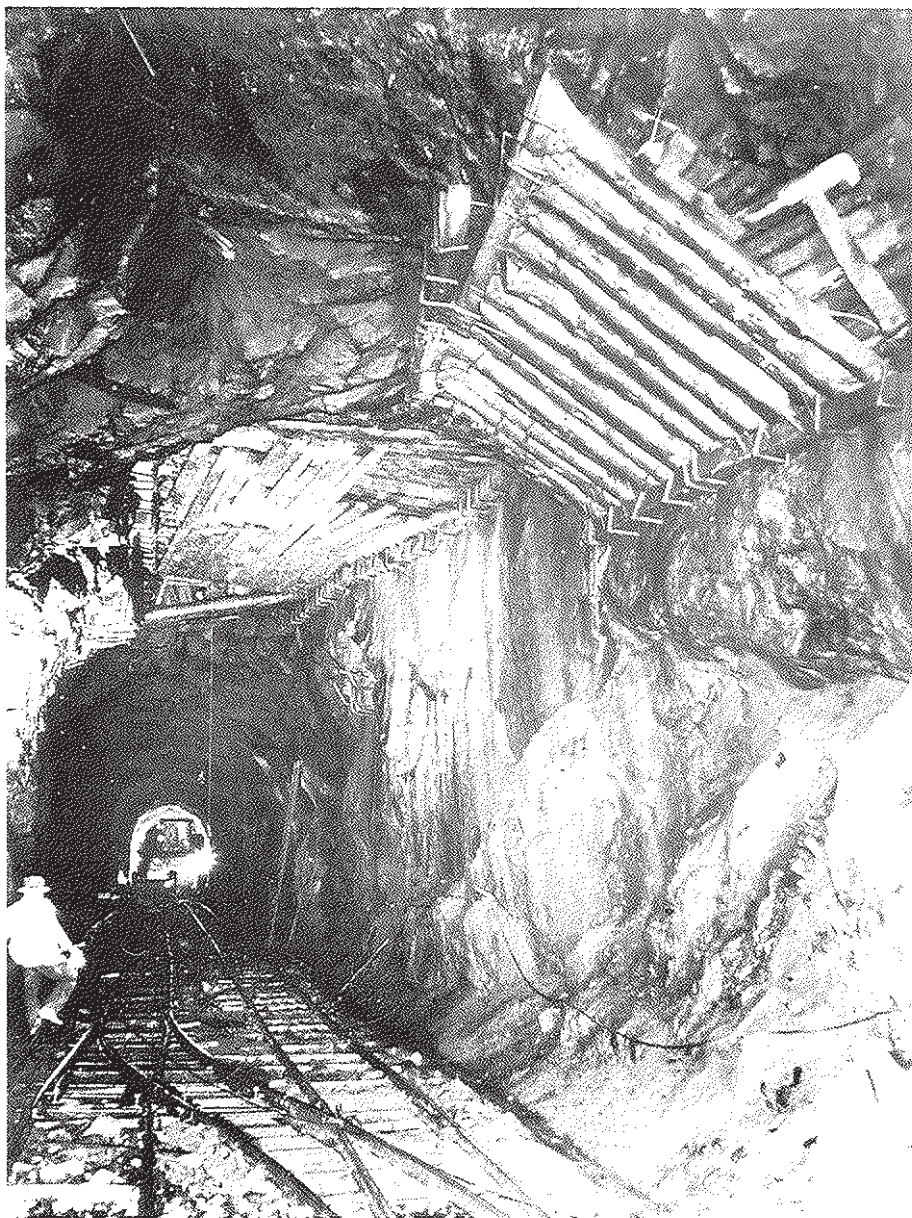
Då Andras stod med ryggen til og tala med dei andre, opna han sekken som Andreas hadde sett fra seg. Nokon tiur fann han ikkje, derimot ei lita myrsnipe, som det endatil kom eit egg frå. Elles var sekken fylt av avis-papir og posar av ymse slag.

Andreas vart morsk då han oppdaga at gutongen hadde vore i sekken hans: «Er du frekk, gut!» skreik han, og han la til: «Kva har du i sekken min å gjere?» Gutongen svara, som sant var, at han berre ville sjå tiuren. Men for Andreas var dette sjølvsgagt ei heller pinleg episode.

Ein dag Andreas var ute på sine turar i skog og mark, kom han over eit par som hadde ei «hyrdestund» inne i buskane. Det synte seg å vere kona til ein av arbeidskameratane hans og ein finne. Andreas vart sjølvsgagt forstøkt over det han såg. Einkvan fortalde at han svelgde snusprisen i rein forskrekkelse.

Det er ikkje utruleg at Andreas bebreida dei to i buskane. I allefall enda det med at finnen drog kniven og rispa Andreas i bakenden. Han truga elles med, at dersom Andreas sa noko om dette, skulle han få ein omgang seinare som han seint skulle gløyme

At Andreas ikkje kunne halde tett om denne episoden, er vel det eg skriv her eit døme på. I trettiåra reagera folk annleis på utruskap enn tilfellet er i dag. Ein kan på ein måte skjønne Andreas, når han vart så forstøkt at han svelgde snustugga.

Arbeidet i den lange Kvinesheitunnelen var farefullt. Fjellet var dårleg mange stader, og måtte sikrast for ikkje å rase ut. Dei sikra partiene vart seinare mura til.

Ikkje alle brydde seg om kvinnfolk eller eit meir utprega samver med andre. Kittelsen sat på eit rom i brakka og skreiv dikt. Han ruva ikkje i landskapet. Kittelsen var liten og grannbygd og eigentleg ikkje så mykje å sjå på. Men han var kvikk! Dei tala om at han kunne snu på ein femøring.

Kittelsen var på krambua av og til, alltid rask i vendinga, fekk varene sine, bukka og gjekk. Av og til la han frå seg nokre dikt. Desse var til salgs for 20 eller det var 25 øre pr. stykk. Nokre av desse dikta fann vegen heim til oss. Kven som kjøpte dei, hugsar eg ikkje, det kan elles vere det same.

Kva var det så Kittelsen skreiv om? Det er ikkje stort eg hugsar av dikta hans, berre at dei for det meste handla om arbeidet i tunnelen. I eit av dikta fortalde han om slitet «i oljerøyk og damp». Dette fekk han til å rime på: «Det er en bitter kamp.» I eit anna dikt der han også skriv om arbeidstilhøva i tunnelen, heittr det m.a.: «Ingen røyk i arbeidet, det har jo sjefen sagt.» Ein lyt tru at det var ganske tøffe arbeidstilhøve i tunnelen på den tida.

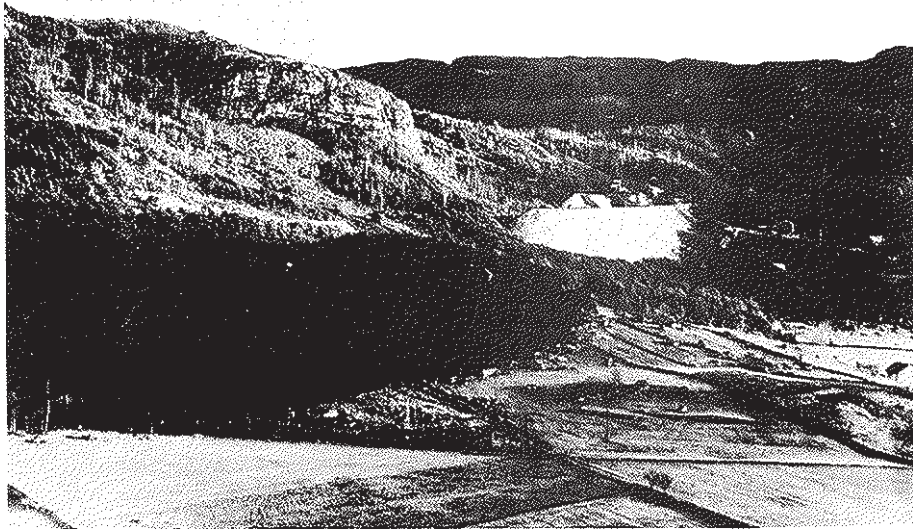
Kittelsen skreiv ikkje berre om tunnelen og slitet der. Mange av arbeidarane budde i brakkene. For desse kunne brakkelivet bli nokså einsformig og trasig. Ein og annan hadde kone og barn på ein annan kant av landet. Når kostpengane og brakkeleiga var betalt, måtte dei sende det aller meste av løna heim til familien. For desse var det - reint økonomisk - lite rom for utskeielsar. Det var då også lite «tjo hei» og drikking i brakkene.

Einskilde kunne nok skeie ut og rave nedetter vegen laurdagskvelden. Kittelsen skriv i eit av dikta sine, at det å bu i brakka, det er «ikke idyll». Tvertimot. Det er eit liv, der ein ofte lengtar ut til eit meir avvekslande og levande miljø. Diktet rimar då også slik: «Da er det ikke rart at noen tar ei fyll.» Kittelsen ruva ikkje, korkje som menneske eller diktar, men han prøva i dikta sine å gie uttrykk for eit liv i slit og sagnad. Kittelsen er borte for mange år sidan, og truleg er det få som hugsar dikta hans.

Tellef - Tølløv - som vi bruka seie, var telemarking, fra Bø. Han var elles morbror min, slik at eg skulle ha god grunn til å hugse han. Tølløv budde i brakka i lag med eldste sonen sin. Han hadde gikt, Tølløv, og lika godt å ha varme kring seg.

Ein dag det var svært kaldt, hadde Tølløv lagt ekstra godt i omnen. Sonen gjekk ut og let døra stå på glytt. Då vakna Tølløv: «Eg fyrar ikkje for kråkun», skreik han. «Hått meiner du med det, papa», sa sonen. «Let at dynna!» skreik Tølløv så høgt at omlag heile brakka høyrde det.

Tølløv var hendig på mange vis. M.a. laga han børsekolbar. Det var stor spurnad etter kolbane hans. Han var så nøye, Tølløv, sat og pirka på emnet, det var som det aldri kunne bli godt nok. Når Tølløv skulle beise og polere kolbane, trong han sprit til denne prosessen. Han gjekk difor den etter måten lange vegen til lensmannskontoret på Liknes for å få resept på ein liter sprit.

Kvineshei tunnel vest. Utsikt mot tunnelinnslaget sett frå Borghammeren.

Lensmannen var kjend for å vere svært pliktoppfyllande og kanskje litt striks av og til. Han var bygdemann, men hadde i fleire år vore politi i Drammen. Da Tølløv bar fram ærendet sitt, var lensmannen avvisande. «Jeg har ikke noe bevis for at du lager børsekolber», sa han.

Veka etter troppa Tølløv opp på lensmannskontoret, tømde ein striesekk med børsekolbar utover golvet - og spurde: «Er dette bevis nok?» Då fekk Tølløv den resepten han tidlegare hadde bede om.

Ein på mange måtar underleg skrøve, lyt eg ta med til slutt. Han hadde namn av Svensson, og som namnet tyder på, var han svenske.

«Från norra Sverige», bruka han å seie. Han var i 50-års alderen, liten og rund, med stutt, stritt hår som stod ende til vers. Tidleg hadde han teke seg over grensa til Noreg, berre 20 år gamal. Det var vanskeleg om arbeid i Sverige i førstnioga av dette hundreåret, ja, for mange var det nærast sveltihel. Stort likare var det ikkje for mange her til lands. Likevel - Svensson drog til Noreg og fekk arbeid ved eit gruveanlegg på Røros.

«Då var jag ung, og ta mej tusan en livat poike», sa han. Då einkvan ville vite kvifor han ikkje var gift, svara han omlag slik: «Det høvde ikkje for meg, eg var for uroleg, var aldri lenge på ein stad.

Det ville vore umogeleg å dra med seg kone og barn frå anlegg til anlegg.» Svensson måtte m.a.o. tenkje seg om, for han hadde farta mykje i dei åra han hadde vore i Noreg. Svensson fortalde m.a. at han hadde vore på eit anlegg i Trøndelag. Der kom han ut for eit ras. «Jag stod i ler (leire) til halsen, jag trodde det var slut», fortalde han. «Men du vet», la han til, «med ukrut går det inte så bråttom.»

Svensson var på alle måtar ein likandes kar, alltid med eit smil og eit sjarmerande glimt i auge. Det var ei einsleg kvinne i bygda, ho hadde ein jordlapp. Ho kom i kontakt med Svensson. M.a. skulle ho ha uttala at ho gjerne kunne tenkje seg ein mann til hjelpes med ymse ting. Svensson skjønna nok problemet, men dei fortalde at han fekk det travelt med å kome avgarde, truleg oppfatta han kvinna som ho var ute etter han.

Svensson var ikkjå så lenge på jernbaneanlegget i Kvinesdal. Rastlaus som han var, måtte han stødt vidare. Einkvan fortalde at han var sett på eit anlegg på Rjukan etter at han reiste frå Kvinesdal. Vi såg han aldri meir.

Det var så mange, mange ein kunne skrive om i samband med arbeidet i Kvinesheitunnelen. Alle var ikkje fargerike og originale. Dei aller fleste var trugne slitarar, som meter for meter sleit seg gjennom fjellet.

Tunnelarbeidarane var inga grå, einsformig masse. Det var nyansar mellom dei. Her kunne ein finne personleg kristne ihuga fråhaldsfolk og politisk heilfreiste. Dei sistnemnde kom etterkvart med i kommunalt styre og stell. I dag er dei aller fleste - eller kanskje alle - borte. Det er slik det er. Vi er alle på reise. Ein dag er vi ved vegs ende.

Av ymse grunnar er namnet på einskilde personar endra. Likevel er personar og hendingar slik som eg i dag er i stand til å hugse dei.

Bildene i artikkelen er tatt i 1938 for Sørlandsbanen av fotograf Nygreen. Artikkelen har tidligere vært trykket i «Agder».

MINNE

Han stod på «Bua» mellom mange andre,
Han stod og tukla med sekken sin.
Det var som kvidd' han seg for å handle
og ikkje visste ko' ut hell' inn.

Han ville prøve å få litt kaffe,
ei mark med smør og ei «Karva Blad»,
til han fekk pengar, han sku' betale
ein gong til veka - om alt gjekk bra.

Han var så liten og mo i knea
og bleik og tynn, det var reint eit syn,
og augo flakka så hjelpelause
og bedande under veike bryn.

Men Kræmar-Jonas var streng i syna,
det kunn' 'kje nytte å borge meir.
Her stod alt mange til rest på bua.
Kva ville hende om det vart fleir?

- Nei, mælte Jonas, - i denne tida
då lyt ein bremse, her er så vrangt,
med arbeidsløyse og lite pengar
og på det uvisse med så mangt.

Det vart så stille med eitt i romet,
ein tok ein hestsko og kikka på,
ei kvinne glatta ein fall i forkle,
ein gubbe beit av ei lita skrå.

Og mannen raudna. Kva sku' han svare?
Han berre stod der og såg seg om.
Så gjekk han sigen og stilt mot døra
og rusla ut same veg han kom.

Når eg ser folk stend ved krambudisken,
vel og vrakar og lite finn,
då ser eg stundom den vesle mannen
som stend og tuklar med sekken sin.

Det er eit syn som vel lite høver
i denne tida vi lever i.
Eg har det med meg frå andre tider
i bygda vår - i mi barndomstid.

Ingvald Langemyr

E-verksbygget ved Sagefossen

Kvinesdal Kommunale E-verk:

Kampen om lyset

Av: Sigvald Rob

I begynnelsen av dette århundre ble kravet om å skaffe elektrisk kraft til byer og bygder i landet stadig sterkere. I vårt distrikt var flere kommuner igang med bygging og planlegging av større eller mindre elektrisitetsverk.

Flekkefjord kommune var tidlig ute, og fikk sitt første E-verk ferdig så tidlig som omkring 1900 med utbyggingen av Sagefossen på Fedå.

Også i Kvinesdal ble dette kravet stadig sterkere, men det ble til å begynne med mest bare prat og diskusjoner om saken.

Ingen syntes å ville ta noe direkte initiativ. Kommunen forholdt seg svært passiv til saken.

Først i begynnelsen av 1915 begynte de første planer om bygging av et Elektrisitetsverk å ta form.

De fleste av oppsitterne på Liknes, med Emanuel Egeland i spissen, tenkte å bygge et lite E-verk for å dekke kraftbehovet for området Liknes - Aamodt - Gullestad - Faret, med muligheter for senere utvidelse til resten av Ytredalen ut til Øie. Som kraftkilde var det meningen å bruke Rødlandsbekken.

Det ble nedsatt en komité, med Emanuel Egeland som formann, som skulle arbeide med saken og gjøre det forberedende arbeidet. Komitéen kom raskt igang.

En ingeniør fra Stavanger, Ragnvald Jørgensen ble kontaktet. Han fikk i oppdrag å planlegge det påtenkte E-verk.

Planer, kalkyler og beregninger ble utarbeidet. Disse ble i løpet av 1915 forelagt Kvinesdal herredstyre. I herredstyret ble der imidlertid fattet et enstemmig vedtak om at kommunen på dette tidspunktet ikke skulle bygge noe kommunalt verk. Det ble overlatt til private å bygge.

Denne avgjørelsen tok den oppnevnte komité, sammen med de fleste oppsitterne på Liknes, til etterretning. De tok nå initiativ til å stifte «A/S Liknes Elektrisitetsverk». Anleggskomitéen satte straks igang arbeid med de nødvendige forberedelser, bl.a. ervervelse av fallrettigheter i Rødlandsbekken.

Men så, etter denne beslutning, våknet plutselig interessen for å få elektrisk kraft til andre steder i bygda. Det ble nå en lang og bitter strid om dette. Hva skulle eventuelt bygges? Skulle det være et stort E-verk for hele bygda eller flere små verk rundt

om i bygda? Hvem skulle foreta utbyggingen? Skulle kommunen stå bak, eller skulle det være private som måtte gjøre det?

De fleste mente nok at dette var en kommunal oppgave, og at kommunen måtte påta seg å bygge et kommunalt verk. Dette møtte imidlertid sterk motstand fra en stor del av bygdas befolkning.

Det var nemlig helt på det rene at et kommunalt verk for hele bygda i overskuelig framtid bare kunne dekke de mest sentrale og tettest befolkede områder i dalførene. Mer grisgrendte strøk og heiegårdene kunne ikke regne med å få elektrisk strøm.

Der ble nå en bitter strid i bygda med de som ville bygge kommunalt E-verk på den ene side, og de som var i mot på den andre side.

Det ble fra nei-siden hevdet at et slikt verk aldri ville bli regningssvarende, og at det årlig ville gå med store underskudd. Byggelån og andre utgifter ville bli så store at hele kommuneøkonomien ville bli ødelagt, noe som ville føre til at betydelig større skatter måtte utlignes på bygdefolket.

Derfor var de som ikke kunne regne med å få strøm, motstandere av verket. De nektet å være med på å betale for noe de ikke ville få noe godt av.

Nå bølget striden fram og tilbake, og bølgene gikk høyt. Saken ble behandlet i hvert eneste kommunestyremøte, og utallige avisinnlegg ble skrevet, og det var ikke alltid de mest parlamentariske uttrykk som ble brukt om motstanderne.

Folket i bygda delte seg fullstendig i to partier. Det ene parti ble kalt «Lyspartiet», det andre for «Mørkepartiet».

Lyspartiets tilhengere arbeidet videre, og i kommunestyrets møte 7. mars 1916 la representantene Jens Hompland og Elias P. Moi fram følgende henstilling til kommunen:

1. *Til et kommunalt E-verk, felles for Vestre- Østre- og Ytredal, bevilges eller garanteres for det fornødne beløp.*
2. *Der velges en komité på 5 mann der med fornøden teknisk hjelp hurtigst mulig sørger for å få Stokkelandselva, Årlibekken m.fl. hvis det finnes påkrevet, oppmålt og beregnet med anlegg av et sådant verk for øie.*
3. *Når sådanne beregninger foreligger, fremlegges disse for herredstyret, der så fattes beslutning om hvor den elektriske kraftstasjon skal stå.*
4. *Verket drives som selvstendig forretning med eget styre, der velges av herredstyret.*

Der ble nå en lang og skarp debatt i herredstyret med kraftige protester fra mørkepartiet. Det endte med at de som hadde lagt fram dette forslag gikk med på å ta med et tillegg, punkt 5, sålydende:

5. *Når verket er ferdig, og drevet en tid, og det da skulle vise seg at det ei kan bære seg, og som følge herav vil der falle særlige byrder på skattytere som ikke kan eller vil ha lys innlagt, skal kraftprisen forhøyes inntil verket svarer regning.*

Forslaget gikk så til avstemming og ble vedtatt med 18 mot 6 stemmer.

Samtidig ble der valgt en komité som skulle arbeide videre med saken. Komitéen bestod av Elias P. Moi, Jens Hompland, Gabriel S. Røinestad, Thomas S. Egeland og Reiar A. Øie.

Dette er vel den av kommunale saker som noen gang er blitt vedtatt i herredstyret med et så minimum av forberedelse. Ingen visste hva man egentlig bevilget til, eller hvor stort det bevilgede beløp ville bli. Skulle det bygges ett stort eller flere små verk? Ingen visste hva det ville koste og ingen visste hvilke kraftkilder som kunne benyttes.

Mørkepartiet protesterte kraftig, og bølgene i bygda ble kjempehøye. Avisinnleggene ble mer og mer ufine fra begge sider. E-verksaken var det faste tema over alt i bygda.

Etter vedtaket i herredstyremøtet 7. mars om garanti for utgiftene, gikk den oppnevnte komité igang med planlegging.

En ingeniør Ingebret Nygård fra Myren Verksted i Oslo ble kontaktet og fikk i oppdrag å måle opp og beregne en rekke forskjellige fallmuligheter rundt omkring i bygda. Det var snakk om Stokkelandsåna, Årlibekken, Kleivanbekken, Rødlandsbekken, Stampebekken, Slimestadbekken og Øiebekken for å nevne noen.

Komitéen og ingeniør Nygård arbeidet raskt. Allerede til herredstyremøtet 6. juni samme år, kunne Nygård legge fram beregninger fra de forskjellige alternativene. Det viste seg at av

de undersøkte alternativer var det bare to som egnet seg til utbygging av et kraftverk. Dette var Kleivanbekken og Stampebekken, og av disse var Stampebekken den absolutt gunstigste.

Nygård hadde også beregnet hva et slikt verk i Stampebekken ville koste. Dette gjalt da utbygging for en produksjon på inntil 300 HK og bygging av kraftlinjer i Vesterdalen til Breimoen, i Austerdalen til Haugland, Liknesområdet og Ytredalen til fjorden. Omkostningene ved denne første utbygging var beregnet til kr. 300.000,- eller kr. 1.000,- pr HK. Med forholdsvis små omkostninger kunne Stampebekken utvides til en produksjon av 600 HK.

Etter lang debatt i herredstyre-møtet 6. juni med mange forslag om å henlegge saken, utsette saken til etter kommunevalget (samme høst) og mange endringsforslag og alternativer, ble utfallet av møtet at byggekomiteén fikk fullmakt til å fortsette arbeidet med saken, oppta lån, slutte bindende kontrakter, søke konsesjon og ellers foreta nødvendige tiltak i sakens anledning. Dette ble vedtatt med 17 mot 7 stemmer.

Etter disse vedtakene i kommunestyret, fant aksjonærene i A/S Liknes Elektrisitetsverk at det nå ikke lenger hadde noen hensikt i å arbeide videre med deres E-verksplaner. Det ble derfor vedtatt å legge ned arbeidet.

Utover sommeren 1916 forsøkte mørkepartiet på alle måter å motarbeide E-verksplanene. Det ble skrevet til fylkesmannen og protestert mot her-

Bernt H. Gullestad (f.1864) var eier av en av gardene på Gullestad og solgte vannrettigheter. Han ble valgt inn som en av de fem medlemmene i den nye byggekomiteén. I juli 1923 mistet han livet ved en ulykke i kraftstasjonen.

redstyrets vedtak av 6. juni. Likeså ble det skrevet til Departementet med henstilling om å nekte konsesjon til de påtenkte verk i Kvinesdal. Ingenting hjalp. Byggekomiteén arbeidet ufortrødent videre. De kjøpte materialer og inngikk bindende kontrakter til stor fortvilelse for mørkepartiet.

Så i august 1916 døde daværende ordfører Gabriel S. Røynestad, og varaordføreren Jens Hompland var ute i militærtjeneste. Det måtte derfor velges en midlertidig varaordfører. Det ble Daniel O.Aamodt fra mørkepartiet.

Noen stor betydning hadde vel ikke dette, men verre var det at huset til ordfører Gabriel Røynestad brant ned til grunnen, og i denne brannen strøk hele kommunens arkiv med, alle arkiv, protokoller m.m. Kommunen sto helt ribbet tilbake. Også alle vedtak angående E-verket ble borte. Dette benyttet mørkepartiet seg av, og overfor fylkesmannen krevde de at nye vedtak måtte fattes i kommunestyret. Kravet ble avvist.

16. oktober 1916 var det kommunevalg i Kvinesdal. Valget ble fremmet som flertallsvalg. Mørkepartiet satte nå opp en liste for hele kommunen. På listen var der bare «mørkemenn». Lyspartiet var ikke så kloke. De satte opp de vanlige bygdelister, og samlet ble det da mange ganger så mange kandidater å velge mellom, og til å spre stemmene på.

Resultatet av valget ble at samtlige av mørkepartiets kandidater ble innvalgt, og det nye herredstyre ble bestående av bare «mørkemenn».

Det nye herredstyre begynte ikke sin funksjon før 1. januar 1917, og i disse to og en halv måned fra valget til nyttår benyttet «lyspartiet» tiden godt. De var fullt klar over at når det nye herredstyre trådte i funksjon, ville alt som gjøres kunne bli gjort for å få stanset E-verksaken.

Fra Kvinesdal.

I „Flekkefjordsposten“ nr. — uttaler hr. Hompland, at den nye elektrisitetsverkskomite har' til halvvoltsne gutter bortfat akkord, uten konkurranse, hvor de har tjent 18 a 20 kr. pr. dag. Her til skal bemerkes, — endstjønt jeg var i tvil om at besvare en saa ubehagelig sak, men da De ikke videre har omtalt sakens omfang, og efter konferance med endel av komiteens medlemmer opløses følgende:

Omhandlede akkord var 3 veiparceller for kr. 200.00. Tilbakebetalt for manglende utført kr. 20.00. Utbetalt kr. 180.00.

Her medgit 16 dagsverk plus overtid, og likesaa blev arbeidet uiført av fulde beregnede arbeidere. Utsaa kr. 180, delt paa 16 = kr. 11,25 pr. dag, og efter den iver og kraft som disse to personer utførte sit arbejde, tror jeg nok at daglønnsarbeidet hadde blit kostbarere for kommunen.

Uttalelsen at der ikke var konkurranse, er ogsaa uforrekt. Idet jeg kun skal fæste mig til dette denne gang tegnes

ærbødigst

B. H. Gullestad.
form. i elektrisitetsv. komite.

7/5 1917.

Diskusjonens bølger gikk høyt i «Flekkefjordposten».

Lyspartiet arbeidet på spreng, kjøpte inn maskiner og mest mulig av alt det materiell som behøvdes til verket og sluttet kontrakter om bygging og arbeide. Alt ble gjort for at det skulle bli så vanskelig som mulig å få stanset utbyggingen.

Etter nyttår kom det nye herredstyre sammen. Det ble valgt ny ordfører. Det ble lærer Karl Arnesen fra Austerdalen. Mørkemenn ble innvalgt i alle posisjoner i bygda.

Det nye herredstyre ble nå stilt overfor en meget vanskelig oppgave. Hovedoppgaven og den store saken deres, var jo å få stoppet E-verket. Og de forsøkte seg på alle måter. De skrev til fylkesmannen og protesterte mot gamle vedtak og prøvde å få dem omgjort.

Dessuten var kontraktene som var inngått bindende og kunne ikke omgjøres. Materiell som var bestilt var begynt å komme på plass. Det viste seg umulig å få stanset verket. Prosessen var kommet for langt.

Det nye herredstyret måtte bare innrømme at slaget var tapt, og måtte selv overta arbeidet med å bygge det E-verket de så bittert hadde kjempet imot.

I herredstyremøte 8. februar 1917 ble følgende beslutning fattet:

Da det viser seg umulig å få annullert kontraktene uten svære tap for kommunen, og da man heller ikke kan få realisert det innkjøpte materiell uten til en spottpris, blir utbygging av verket at fortsette og påskyndes mest mulig.

Hele den gamle byggekomité ble kastet, og ny komité valgt. Den bestod av Sigvald Nilsen, Karl Arnesen, Lars Aase, Bernt H. Gullestad og Samuel Kloster.

Der ble nå i tiden framover en lang rekke tvistemål om de inngåtte kontraktene. Den gamle byggekomitéen klandret den nye og omvendt. Den gamle og nye ordfører sloss gjennom avisinnlegg m.v. Men tross all krangelen gikk arbeidet med verket framover.

Tjellåsvannet og vannfallsrettigheter ble innkjøpt. Kraftstasjon ble bygget ut for en produksjon av 300 HK. Det ble videre vedtatt å bygge ut kraftlinjer for områdene Gullestad, Faret, Liknes, Aamodt og Øvre Egeland. Innen få år hadde de nærmeste områdene fått «lys». Liknes fikk sin strøm i 1919.

Verket ble bygget ut etter faste planer, og stadig kom der krav fra hele bygda om å få strøm. Man gikk allerede med planer om å utvide kraftstasjonen for å skaffe mer strøm, da kommunen i 1921 solgte hele verket med alle eiendeler til Vest-Agder fylke. Salgsummen var kr. 800.000,- og man regnet med at kommunen tjente rundt 65.000,- på handelen og sånn sett slapp godt fra denne historien.

Fylket måtte låne 640.000 kroner av kjøpesummen i Kvinesdal Sparebank. Fylket hadde store utgifter med den videre utbyggingen av verket, og i disse årene gikk verket med store underskudd.

Fylket kom i økonomiske vanskeligheter og greide ikke å betjene lånet til Kvinesdal Sparebank. Banken måtte skrive ned lånet, og led et ganske betydelig tap ved denne anledning.

Fra Lister Lehn Tingbok

Av: Arentz Håland

Tingbøkene for Lister len fra 1657 og utover inneholder ganske mye stoff om forbindelsene mellom vårt land og Holland. Men folk den gangen hadde mange praktiske problemer å stri med som er helt ukjente i dag. Denne rettsaken viser hvor vanskelig det var å få hjem penger som var opptjent i utlandet.

Denne gangen gikk pengene etter alt å dømme tapt, men folkene ble reddet. Det er nok sannsynlig at det også var tilfeller der både penger og gods og folk gikk tapt.

Det var vanlig at kaprere forlangte løsepenger for sjøfolk de tok til fange. Den vanlige løsesummen for en matros skal ha vært opp mot 300 riksdaler - og for en skipper opp mot 1.000 riksdaler. Dette var store beløp, og det var ytterst vanskelig å skaffe til veie så mange penger i de fleste tilfeller. Riksdaleren på 1600-tallet hadde ganske stor kjøpekraft.

For å få en noenlunde idé om hvilken verdi den hadde, pleier en ofte å rekne den om i kyr. Ei ku var på 1600-tallet verdt godt og vel 3 riksdaler.

Dessuten er det jo interessant å se at området utenfor Jøllestø den gangen ble kalt Quindes fiord. En har vel vanligvis ikke reknet med at det fjordområdet skulle gå så langt som til Jøllestø.

En del lokalhistorikere har ment at det var på 1700-tallet at fjorden skiftet navn til Fedafjorden, men helt sikre holdepunkter er det visst ikke på dette.

Udj værinde aar dn. - 28 september holdtis it paabuden skatte/sage ting aff Helvig tingsted udj laugstuen ved Fahrsund, aff sorenskriffueren Johan Einertzøn Norman, Christen Tiørfue, Erich Bregne, Anders Tiørfue, Rasmus Tueed, Rasmus och Aschild Soelberrig.

Offrverinde Kongel. Mayss. fouged velfornemme mand Hans Gabrielsøns fuldmechtig erlig achtbahr och chisorette Karl Henrich Gude.

Jørgen Tolliefsøn Birchenæs hafde paa sin egen och med arfuingers veigne indsteffndt Hoskuld Tommesøn Skiuldahl, och tiltalde hannem for 24 Rdr. hand i Holland på det Ost-

indiske Huus effter affreigning, och fuldmacht haffr oppeboret, som bemelte Jørgens sal. broder Torgier Tollesøn til komb, huilche penge hand iche haffr fra sig leffueret, mends med utidige fore vendinger bemelte Jørgen Tollesøn och andre deris part forholder, tj hand berober sig paa skodske cappere hannem sine penge med meere haffr fra røffuet, formeevende der fore det bemelte Hoskuld Tomassøn bør at lougverge sig med sin æd sielff tridie, med vidre des indhold Act. dj. 21 aug. nestforleden.

Her til att svare møtte dend indsteffndte Hoskuld Tommesøn Lille Skioldahl, som ved sit indleg skriftelig for retten tilstoed, sine fforskreffne 24 Rdr. i Holland aff dj Herren stater paa Jørgen Birchenæs och hans med eigeres veigne haffr bekomet. der aff til at skiellige udgifter ahnwendte - 4 Rdr.

Resten som ehr - 20 Rdr. haffr hand med sig i skibet bekommet, och da hand under veigs med sin skipper Lauridtz Torgiersøn i siøen under Norge, bleff røffuet aff skodsk cappere, och miste samme penge, med meere sit indehaffuende goetz, och neppe slap med lifuet, det hand nu her for retten men effterskreffne prov och beskickelse vidner som hos vahr, da hand i land kom vilde bevisslig giøre, nemblig Salfue Morttensøn Daland, och Salf-fue Colbeensøn Øustad, item och Lauridtz Joensøn Meeland, och Tollach Torchildsøn Aas, saa vel som och med Erich Hansøn och Johannis Torgiesøn Tiørrfue, som nu alle tilstede vahr møt och ved æd vil bekreffte hourledes med Hoskuld Tommesøns sag bescaffen ehr.

Der til foregaff Jørgen Torchildsøn Birchenæs, at effterdj samme forneffnte prov, burdte iche beædiges førend dj loughen bliffr stefndt och kaldet. Da omsider effter betenning, paa det sagen iche lenger skulde opholdes, bleff aff foromrørte Jørgen Tollesøn tilsted, forneffnte Hoskuld Tommesøns ahngiffuende prov motte tages til forhør.

Da fremstoed Lauridtz Joensøn Meeland, som effter bogger æd vandt och proffuet, det hand bleff tillige med Hoskuld Tommessøn Skioldahl kappers folch offr i skibet, och toeg fat paa dennem begge, och berøffuet hannem fra, ald hans tiemmelige middel som hand hos de herren staten fortiendt haffr, nemblig verdij och penge til - 3 hundre Rdr. och fuld ære saae hourledes de ilige maade berøffuet bemelte Hoskuld och trechet hans roch aff hannem, som hand omstunder igien bekom, tilgiffuendes aff dend cappers capitainen.

Tollach Torchildtson Aas vandt och proffued effter ædz affleggelse at dend tid hand saae kapperen kom, och vahr lidet fra Lauridtz Torgiesøns skibber., da sprang hand i boede tillige med fire aff folchene, och roede til landz, da stoed Hoskuld Tommesøn och Lauridtz Joensøn effter paa skibbet och soeg hand da, tillige med skibs folchene, at kapperen vahr denem omborde, och lagde ad siøen med denem och hand i saa fald kom der i fra med lifluet.

Salfue Mortenssøn Sæland, och Salfue Colbeensøn Oustad som effter ædz affleggelse proffuede det dj vahr beskiekelse vidner fra Hoskuld Tom-

mesøn, til skipper Lauridtz Torgiesøn och skulde spørge hannem ad, om det vahr hanem vitterligt om Hoskuld Tommessøn bekom noget goetz eller penge med sig fra skibet da kapperen vahr denem om borde.

Der til bemelte skipper Lauridtz Torgiesøn suardte, hour vahr det umøugligt, at Hoskuld kunde faae noget goetz med mit i land, effterdj ieg iche kom i land førend hand kom til Skotland. Da spurde de hanem atter til, om det hannem iche kunde verre vitterligt, om forneffnte Hoskuld Tommesøn førte nogen penge med sig i land, eller iche. Der til svardte forneffnte Lauridtz svardte, at hanem aldeelis ubevost ehr, endten fforskreffne Hoskuld førde nogen penge eller goetz med sig i land, eller iche.

Hoskuld Tommesøn Lille Skioldahl proffuede ved sin egen person effter aflagde iurament och bogger æd, det dj samme paastefndte penge - 20 Rdr. hand paa Jørgen Tollesøn Birchenæs och hans med arfuinger vahr tilhørinde, bleff hannem fra røffuit forleden paasche dag, i Quindes fiord, uden for Jøllestøed aff ehn skodsk capper, saa vel som och, aldt andet, huad hand inde haffde, saa nær som ehn gamel kledning, och ehn gamel roch som capiten hanem aff naade igien gaff.

At dette saaledes som forskrefet med æd stadfeste samdt at verre, saa sandt hanem Gud skulde hielpe.

Erich och Johannis Tiørrfue vandt och profued effter bogger æd, det dj saae paa ehn hellig paasche daug udj forleden aar, det Hoskuld Tommesøn Lille Skioldahl bleff sat med ehn cap-

perske sluppe i land vestenfor steenen, yderst paa Lister tangen, och soege dj da at Hoskuld och Lauridtz Joensøn motte springe aff samme sluppe i siøen, op under belte stedet. Da spurde Erich Tiørrfue och Johannis ibm. bemelte Hoskuld ad och sagde nu ehr det gangen ilde til med ehr. Da suarede Hoskuld, ioe det nochsom med sig ilde ehr tilgaaen, tj ald mit goetz och penge ehr bortte.

Bleff om denne sag saaledes for rette afsagt, at effterdj Hoskuld Tommesøn Lille Skioldahl, først ved høieste forestefnede bogger æd bekreffter det dj aff Jørgen Tollesøn Birchenæs paatalde 20 Rdr. er hannem tillige med sit eget goetz fra røffuet forleden aar paasche daug i Quindes fiord aff ehn skodsk capper, och neppe beholdt lifluet.

Huilchet och testeris af dj tuende indførde prov, nemblig aff Erich och Johannis Tiørfue, i det dj haffuer seet øyensunlig, at dj skodske cappers folch haffer sielffuer kast dennem i land ved steenen paa dend yderste aade af Lister, saa der aff kand erachtis bemelte Hoskuld Tommesøn och Lauritz Joensøn Meeland som aff samme cap-per - 300 Rdr. fra ehr røffuet det dj uden des goetz i største liffues prichel veret haffde.

Haffr vj der forre ey rettere for Gud vist at paaskiende, at effterdj Hoskuld Tommesøn iche sit eget goetz, ioe neppe lifluet kunde befrj. Da bør hand ey til andens penge suare, mens skal for Jørgen Tollesøn et consorters tiltalle frj vere, effter indførte proff och vidne.